Lietas arhīva Nr. AA43-0879-18/12
ECLI:LV:ADAT:2018:0619.A420327517.13.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnesis referents Kaspars Berķis,
tiesneši Māris Birzgalis un Lauma Paegļkalna

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Latvijas Valsts prezidenta kancelejas rīcības, veicot /pers. A/ datu apstrādi 2017.gada 27.aprīļa vēstulē Nr.739 un nosūtot to tiesību normām neatbilstoši noformētā pasta aploksnē Valmieras cietumam, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, sakarā ar Latvijas Valsts prezidenta kancelejas apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 12.februāra spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Latvijas Valsts prezidenta kancelejā (turpmāk – Prezidenta kanceleja) 2017.gada 21.aprīlī saņemts pieteicēja /pers. A/ iesniegums, kurā pieteicējs norādījis, ka krimināllietā Nr.11130038813 atzīts par vainīgu un notiesāts par nenotikušām darbībām, kriminālprocesa gaitā noraidīti visi viņa pieteiktie lūgumi objektīvās patiesības noskaidrošanai, nav izvērtēti lietas apstākļi. Tāpat iesniegumā norādīts, ka pieteicēja pilnvarotā pārstāve ir vērsusies pie Latvijas Republikas ģenerālprokurora ar iesniegumu par iespējamu rakstveida pierādījumu viltošanu minētajā kriminālprocesā, iesniegums pārsūtīts vairāku iestāžu starpā, bet joprojām nav paziņots par attiecīga kriminālprocesa uzsākšanu. Tādēļ pieteicējs lūdz Valsts prezidentam veikt atbilstošus pasākumus taisnīguma un likumības nodrošināšanai. Pieteicējs iesnieguma rekvizītos norādījis savu vārdu, uzvārdu, personas kodu un to, ka atrodas Valmieras cietumā.

[2] Prezidenta kanceleja 2017.gada 27.aprīlī nosūtīja pieteicējam atbildi Nr.739, norādot, ka Valsts prezidentam nav tiesību izvērtēt jautājumus par kriminālprocesa uzsākšanu, izmeklēšanu un iztiesāšanu, kā arī kriminālprocesu veicošo amatpersonu rīcību vai nolēmumiem, tādēļ pieteicēja 2017.gada 21.aprīļa iesniegums pārsūtāms pēc piekritības Valsts policijas Iekšējās drošības birojam. Prezidenta kanceleja atbildes rekvizītos norādījusi „Valmieras cietums, notiesātajam /pers. A/", kā arī pieteicēja personas kodu.

No zīmoga, kas atrodams uz atbildes, redzams, ka atbilde saņemta Valmieras cietumā 2017.gada 2.maijā, reģistrēta ar Nr.2737, uz tās ir Valmieras cietuma priekšnieka 2017.gada 2.maija rezolūcija ar norādi „/pers. B/".

[3] Pieteicējs ar 2017.gada 8., 9.maija un 10.jūlija iesniegumiem vērsās Prezidenta kancelejā ar lūgumu atzīt par prettiesisku Prezidenta kancelejas rīcību, atbildes izstrādāšanā un noformēšanā veicot Fizisko personu datu aizsardzības likuma (turpmāk – Datu aizsardzības likums) 8.panta un 13.[1]panta prasībām neatbilstošu pieteicēja identifikācijas koda apstrādi (rakstveidā norādot uz atbildes pieteicēja personas kodu) un nosūtot atbildi Valmieras cietumam, nevis tieši pieteicējam, prasot arī atlīdzināt morālo kaitējumu 3000 *euro* apmērā.

Atbildot uz pieteicēja iesniegumiem, Prezidenta kanceleja 2017.gada 16.maijā nosūtīja pieteicējam atbildi Nr.826, 17.maijā – atbildi Nr.830 un 27.jūlijā – atbildi Nr.1256, cita starpā norādot, ka pieteicēja dati ar atbildi Nr.739 netika izpausti trešajām personām.

[4] Pieteicējs 2017.gada 22.jūnijā vērsās ar iesniegumu arī Datu valsts inspekcijā (turpmāk – Inspekcija), lūdzot izvērtēt Prezidenta kancelejas rīcību, atbildē ietverot pieteicēja personas kodu un ievietojot atbildi aploksnē, uz kuras kā adresāts norādīts Valmieras cietums.

Izskatot pieteicēja iesniegumu, Inspekcija 2017.gada 17.augusta vēstulē norādīja, ka nav konstatējusi pārkāpumus Prezidenta kancelejas rīcībā , apstrādājot pieteicēja datus.

[5] Administratīvajā rajona tiesā 2017.gada 30.augustā saņemts pieteicēja pieteikums, kurā norādīts, ka Prezidenta kancelejas rīcības prettiesiskums izpaudies tādējādi, ka 2017.gada 27.aprīlī tā tīši, demonstrējot necieņu pret pieteicēju, ir nosūtījusi pieteicējam atbildi, ignorējot Datu aizsardzības likuma 7. un 13.[1]panta nosacījumus, bez nepieciešamības veicot pieteicēja identifikācijas koda apstrādi, proti, atbildē norādot pieteicēja personas kodu. Tāpat, izstrādājot un noformējot atbildi, nav ievērots Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumu Nr.916 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.916) 75.16.apakšpunkts.

Turklāt atbilde ievietota pasta aploksnē, kas adresēta Valmieras cietumam. Tādējādi pieteicējam adresētā valsts iestādes korespondence un pieteicēja personas kods, uz kuru attiecināmi korespondences neaizskaramības likumos noteiktie ierobežojumi, tika nepamatoti pakļauti brīvības atņemšanas vietas administrācijas kontrolei, kas ir pretrunā Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – Sodu kodekss) 41.panta septītās daļas prasībām.

Prezidenta kancelejas prettiesiskās rīcības rezultātā tika pārkāptas pieteicēja tiesības, kas noteiktas Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89., 95. un 96.pantā, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8.panta pirmajā un otrajā daļā, Datu aizsardzības likuma 13.^{1}pantā un Sodu kodeksa 41.pantā.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2017.gada 30.novembra lēmumu nolemts pieņemt pieteicēja pieteikumu un ierosināt administratīvo lietu par Prezidenta kancelejas rīcības, veicot pieteicēja datu apstrādi atbildē Nr.739 un nosūtot to Valmieras cietumam, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 6000 *euro* apmērā atlīdzināšanu. Vienlaikus ar minēto lēmumu lietā atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātas iestādes – Prezidenta kanceleja un Inspekcija.

Pieteicējam iesniedzot pieteikuma precizējumus, ar Administratīvās rajona tiesas tiesnese s 2018.gada 23.janvāra lēmumu pieteikuma priekšmets precizēts, nosakot, ka tas ir par Prezidenta kancelejas rīcības, veicot pieteicēja datu apstrādi atbildē Nr.739 un nosūtot to tiesību normām neatbilstoši noformētā pasta aploksnē Valmieras cietumam, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 6000 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

[7] Inspekcija rakstveida paskaidrojumā ir norādījusi, ka, izvērtējot pieteicēja 2017.gada 22.jūnija iesniegumu, tā 2017.gada 17.augustā pieteicējam sniedza atbildi Nr.2-4.3/887-N, kurā konstatēja, ka Prezidenta kancelejas atbildē pie adresāta norādīts vēstules saņēmēja personas kods. Šī atbilde tika ievietota aploksnē, uz kuras norādīts adresāta vārds, uzvārds, adrese un pasta indekss, kā to noteic Ministru kabineta 2010.gada 27.aprīļa noteikumu Nr.392 „Noteikumi par kārtību, kādā adresāta un sūtītāja adrese norādāma uz pasta sūtījuma" (turpmāk – Noteikumi Nr.392) 2.punkts. Izvērtējot pārbaudes ietvaros iegūto informāciju, Inspekcija konstatēja, ka kā vēstules saņēmējs gan uz aploksnes, gan vēstulē ir norādīts pieteicējs. Līdz ar to Inspekcija konstatēja, ka attiecīgā korespondence un tajā ietvertie personas dati tika adresēti pieteicējam kā datu subjektam Datu aizsardzības likuma 2.panta 1.punkta izpratnē. Savukārt pārziņa rīcība, nododot datu subjekta personas datus, tajā skaitā arī personas kodu, pašam datu subjektam, nav atzīstama par nelikumīgu personas datu apstrādi. Inspekcija pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt.

[8] Prezidenta kanceleja, sniedzot paskaidrojumu, ir norādījusi, ka pieteikumu neatzīst un lūdz noraidīt turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

[8.1] Saskaņā ar Noteikumu Nr.916 27.punktu, ja dokumenta saņēmējs ir fiziska persona, rekvizītā „adresāts" norāda šīs personas vārdu un uzvārdu vai vārda iniciāli un uzvārdu, kā arī ziņas, kas ļauj adresātu nepārprotami identificēt.

2017.gada 20.aprīļa iesniegumā pieteicējs papildus savam vārdam un uzvārdam bija norādījis savu personas identifikācijas kodu, kā arī zemāk norādījis, ka atrodas Valmieras cietumā, Dzirnavu ielā 32, LV-4219. Tādējādi pieteicējs pats personīgi bija nodevis Prezidenta kancelejai savu personas identifikācijas kodu, uzskatot, ka minētie personas dati būs nepieciešami pieteicēja iesniegumā norādītās informācijas izvērtēšanai un pieteicēja identificēšanai konkrētajā apsūdzības lietā.

[8.2] Izskatot pieteicēja 2017.gada 20.aprīļa iesniegumā ietverto informāciju, 2017.gada 27.aprīlī Prezidenta kancelejas Apžēlošanas dienesta vadītāja pieteicējam sniedza atbildi Nr.739 saskaņā ar Iesniegumu likumu. Atbildē pieteicējs tika informēts, ka tiesiskais regulējums nenosaka Valsts prezidenta tiesības izvērtēt jautājumus par krimināl procesa uzsākšanu, izmeklēšanu un iztiesāšanu, kā arī kriminālprocesu veicošo amatpersonu rīcību un nolēmumiem.

Pieteicēja personas identifikācijas kods tika norādīts vēstules rekvizītā „adresāts" papildus pieteicēja vārdam un uzvārdam, bet netika norādīts uz pasta sūtījuma aploksnes, kurā ievietota pieteicējam adresētā vēstule.

Iesniegumu likums neparedz personas identifikācijas koda apstrādi un neprasa to norādīt. Tomēr nepieciešams ņemt vērā, ka atbildē tika ietverti paša pieteicēja dotie personas dati un atbilde tika sniegta, izvērtējot pieteicēja 2017.gada 20.aprīļa iesniegumā un tam pievienotajos pielikumos ietverto informāciju. Prezidenta kancelejas atbilde atbilstoši Sodu kodeksa 41.panta septītajai daļai atzīstama par saraksti ar valsts un pašvaldību institūcijām, kas nav pakļaujama brīvības atņemšanas iestādes pārbaudei (Sodu kodeksa redakcijā atbilstoši iesnieguma izskatīšanas laikam).

Līdz ar to personas datus saturošā korespondence tika adresēta pieteicējam kā datu subjektam un netika nodota trešajām personām.

[8.3] Prezidenta kancelejas atbildes pasta sūtījuma adresāta daļā kā pirmais norādīts pieteicēja vārds un uzvārds, tālāk norādīta brīvības atņemšanas iestāde un tās adrese. Līdz ar to nav pamatots pieteicēja apgalvojums, ka atbilde adresēta Valmieras cietuma administrācijai.

Papildus uz pasta sūtījuma aploksnes pirmās puses sūtītāja adreses zonā ar zīmoga nospiedumu norādīti Prezidenta kancelejas rekvizīti, savukārt aploksnes otrajā pusē uz līmējuma daļas uzspiests Prezidenta kancelejas lietvedības zīmogs. Ievērojot minēto, pasta sūtījums noformēts atbilstoši Noteikumu Nr.392 prasībām.

[8.4] Par nepamatotu atzīstama arī pieteicēja prasība Prezidenta kancelejas atbildes noformēt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 67.panta prasībām. Sarakstē ar pieteicēju Prezidenta kancelejai nebija tiesiska pamata izdot administratīvo aktu, tāpēc atbildes uz pieteicēja iesniegumiem ir iestādes faktiskā rīcība, kas tiesas kontrolei pakļauta atbilstoši Iesniegumu likuma 10.panta otrajai daļai.

Tā kā Prezidenta kanceleja pieteicēja personas datus nebija izpaudusi trešajām personām vai citādi aizskārusi pieteicēja

likumīgās tiesības un intereses, Prezidenta kancelejai nebija arī tiesiska pamata izskatīt jautājumu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Vienlaikus konkrētajā lietā Prezidenta kanceleja nekonstatēja nevienu no Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 9.pantā minētajiem apstākļiem.

Ja pieteicējs Prezidenta kancelejas sūtīto korespondenci saņēma atvērtā veidā, tas nenorāda uz Prezidenta kancelejas rīcības prettiesiskumu. Prezidenta kancelejai normatīvie akti nepiešķir kompetenci kontrolēt to, kā ieslodzījumu vietās tiek atvērti valsts un pašvaldību institūciju pasta sūtījumi.

Prezidenta kancelejas pasta sūtījums bija noformēts atbilstoši Noteikumu Nr.392 prasībām.

[9] Ar Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 12.februāra spriedumu pieteikums daļēji apmierināts – par prettiesisku atzīta Prezidenta kancelejas faktiskā rīcība, nosūtot 2017.gada 27.aprīļa atbildi Nr.739 tiesību normām neatbilstoši noformētā pasta aploksnē, un Latvijas Republikai uzdots mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas atlīdzināt pieteicējam morālo kaitējumu 50 *euro* apmērā.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[9.1] No lietas materiāliem konstatējams, ka Prezidenta kanceleja atbildi pieteicējam nosūtījusi vienkāršā (nereģistrētā) pasta sūtījumā (vēstuļu korespondences sūtījumā), uz pasta sūtījuma (aploksnes) kā adresātu norādot Valmieras cietumu, bet ne pieteicēju.

Par minētajiem vēstules nosūtīšanas apstākļiem liecina: 1) Valmieras cietuma priekšnieka 2017.gada 26.maija vēstule Nr.15-1/M-2884, kurā norādīts, ka 2017.gada 2.maijā saņemta Valmieras cietumam adresēta korespondence no Prezidenta kancelejas un iereģistrēta ar Nr.2737 (*lietas 1.sējuma 14.lapa*); 2) Valmieras cietuma Drošības un uzskaites daļas inspektores /pers. C/ tiesas sēdē liecinātais, ka viņas amata pienākumos ietilpst ieslodzīto personu ienākošās un izejošās korespondences pārbaude. /pers. C/ esot pirmā persona, kura saņem Valmieras cietumā ienākošo pastu un to sašķiro – korespondence, kas adresēta Valmieras cietumam, tiek nodota kancelejā, Valmieras cietuma lietvedībā, bet korespondence, kas adresēta tieši ieslodzītajām personām, paliekot pie /pers. C/. Privātā korespondence tiek atvērta un pārbaudīta, bet no iestādēm saņemtā korespondence netiek pārbaudīta (netiek atvērta), tā tiek reģistrēta, nodota vienību priekšniekiem, kuri katrs savā vienībā korespondenci neatvērtā veidā izsniedz ieslodzītajiem. /pers. C/ liecināja, ka neatceras konkrēto gadījumu. Tieši ieslodzītajiem adresētas vēstules no Prezidenta kancelejas tiek saņemtas kopš 2017.gada maija, pirms tam vēstules parasti ir bijušas adresētas Valmieras cietumam; 3) Valmieras cietuma lietvedības pārzines /pers. D/ tiesas sēdē liecinātais, ka kopš 2016.gada maija Valmieras cietumā ir saņemtas vēstules no Valsts prezidenta, kas adresētas Valmieras cietumam. Par konkrēto gadījumu /pers. D/ liecināja, ka saņēmusi vēstuli, uz kuras kā adresēts ir bijis rakstīts Valmieras cietums. Atverot aploksni, /pers. D/ konstatējusi, ka vēstule adresāta pieteicējam. Tā kā uz aploksnes bijis norādīts adresāts – Valmieras cietums, /pers. D/ vēstuli reģistrējusi un nodevusi Valmieras cietuma priekšniekam. /pers. D/ liecināja, ka līdz 2017.gada aprīlim šādi gadījumi, kad no Prezidenta kancelejas saņemtais pasta sūtījums ir adresēts Valmieras cietumam, bet, atverot aploksni, konstatējams, ka adresāts ir ieslodzījuma vietā esošā persona, ir bijuši vairāki. Taču pēc 2017.gada aprīļa šādas vēstules vairs nav saņemtas.

Izvērtējot minētos pierādījumus kopumā un kopsakarā ar pārējiem lietā esošajiem pierādījumiem, tostarp Prezidenta kancelejas iesniegtajiem lietvedības dokumentiem, kas saistīti ar strīdus vēstules nosūtīšanu pieteicējam, atzīstams par pierādītu fakts, ka Prezidenta kanceleja atbildi pieteicējam ir nosūtījusi vienkāršā pasta sūtījumā – vēstuļu korespondences sūtījumā, uz aploksnes kā adresātu norādot Valmieras cietumu, bet ne pieteicēju. Šāda sūtījuma noformēšanas rezultātā pieteicējam adresētā Prezidenta kancelejas atbilde Nr.739 Valmieras cietuma kancelejā tika atvērta, reģistrēta un nodota Valmieras cietuma priekšniekam. Minēto papildus apliecina fakts, ka uz pieteicējam adresētās vēstules redzama atzīme par vēstules reģistrāciju Valmieras cietuma lietvedībā, kā arī Valmieras cietuma priekšnieka rezolūcija.

[9.2] Saskaņā ar Noteikumu Nr.916, kas izdoti, pamatojoties uz Dokumentu juridiskā spēka likuma 8.panta pirmo daļu, 27.punktu, ja dokumenta saņēmējs ir fiziska persona, rekvizītā „adresāts" norāda šīs personas vārdu un uzvārdu vai vārda iniciāli un uzvārdu, kā arī ziņas, kas ļauj adresātu nepārprotami identificēt. Izskatāmajā gadījumā pieteicējs, vēršoties Prezidenta kancelejā ar 2017.gada 20.aprīļa iesniegumu, atbilstoši Noteikumu Nr.916 13.punktā noteiktajam ir norādījis savu personas kodu. Tādējādi pats pieteicējs ir atzinis, ka tieši viņa personas kods ir tās ziņas, kas ļauj nepārprotami identificēt pieteicēju kā šīs vēstules autoru, un pats pieteicējs ir publiskojis Prezidenta kancelejai savu personas kodu. Attiecīgi arī Prezidenta kanceleja, atbildot uz pieteicēja iesniegumu, atbilstoši Noteikumu Nr.916 27.punktam atbildes Nr.739 pirmsteksta zonā, norādot dokumenta adresātu, ir norādījusi pieteicēja personas kodu kā ziņas, kas ļauj nepārprotami identificēt personu.

Līdz ar to atzīstams, ka pieteicēja personas koda norādīšana viņam adresētajā vēstulē pati par sevi nav uzskatāma par prettiesisku pieteicēja datu apstrādi.

[9.3] Taču, kā iepriekš konstatēts, izskatāmajā gadījumā pieteicējam adresētā atbilde Nr.739 ir tikusi nosūtīta pieteicējam neatbilstoši noformētā pasta aploksnē (kā adresātu norādot Valmieras cietumu), kā rezultātā minētā Prezidenta kancelejas vēstule tika pakļauta pārbaudei un attiecīgi tika izpausts pieteicēja personas kods.

Atbilstoši Satversmes 96.pantam personas privātuma aizsardzības ietvaros vienlīdz ir nodrošināma personas korespondences neaizskaramība. Ar brīvības atņemšanu notiesāto personu tiesības uz korespondences neaizskaramību saskaņā ar Satversmes 116.pantu ir ierobežotas. Sodu kodeksa (redakcijā, kas bija spēkā pārsūdzētās faktiskās rīcības izdarīšanas laikā) 41.panta septītajā daļā bija noteikts, ka notiesāto sarakste tiek pārbaudīta, izņemot saraksti ar valsts un pašvaldību institūcijām. Saskaņā ar Sodu kodeksa 50.panta trešo daļu pārbaudei nav pakļauta notiesāto sarakste ar Apvienoto Nāciju Organizācijas institūcijām, Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisiju, Tiesībsarga biroju,

prokuratūru, tiesu, aizstāvi, kā arī notiesātā ārvalsts pilsoņa sarakste ar savas valsts vai tās valsts diplomātisko vai konsulāro pārstāvniecību, kura pilnvarota pārstāvēt viņa intereses. Tiesību normās nav noteikta kārtība, kādā ieslodzījumā esošajām personām nosūtāma korespondence, taču iestādei, kura īsteno saraksti ar ieslodzīto, un ieslodzījuma vietai ir pienākums nodrošināt, lai korespondence netiktu kontrolēta.

Ņemot vērā minēto, atzīstams, ka Prezidenta kanceleja, nosūtot pieteicējam atbildi Nr.739, nav atbilstoši Sodu kodeksa 41.panta septītajā daļā noteiktajam nodrošinājusi, ka vēstule netiek pakļauta kontrolei. Tādējādi Prezidenta kanceleja nav ievērojusi minētās normas prasības.

[9.4] Secināms, ka izskatāmajā gadījumā ir atzīstams par pierādītu morālā kaitējuma tiesiskais pamats, taču morālā kaitējuma atzīšanai ir nepieciešams konstatēt arī būtisku personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisku aizskārumu, kas personai radījis ciešanas. Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo daļu morālā kaitējuma noteikšanai izvērtējams pieteicēja aizskarto tiesību un likumisko interešu aizskāruma nozīmīgums un aizskāruma smagums.

Izvērtējot pieteicējam radīto aizskārumu, atzīstams, ka Prezidenta kancelejas prettiesiskā rīcība nav radījusi pieteicējam tādu tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu, kas būtu atzīstams par smagu. Pret pieteicēju īstenotais pārkāpums nav bijis ilgstošs, lietā nav konstatējama Prezidenta kancelejas ļaunprātīga rīcība un brīvības atņemšanas iestādes administrācijas pārbaudei pakļautās vēstules saturs nevarēja radīt pieteicējam tādu aizskārumu, kas būtu vērtējams kā smags.

Izvērtējot administratīvo tiesu praksi līdzīgās lietās, kurās izlemts jautājums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu (lietas Nr.A42335906, Nr.A42838409, Nr.A420653110, Nr.A420260814), kopsakarā ar izskatāmās lietas apstākļiem, atzīstams, ka izskatāmajā lietā ar Prezidenta kancelejas prettiesisko rīcību, nosūtot pieteicējam korespondenci, nenodrošinot korespondences neaizskaramības tiesības, pieteicējam nav radīts tāds smags kaitējums, kas būtu atlīdzināms naudā.

Taču vienlaicīgi bez ievērības nav atstājama Prezidenta kancelejas rīcība un paustā attieksme pēc lietas ierosināšanas tiesā. Proti, Prezidenta kanceleja, sniedzot rakstveida paskaidrojumus, ir sniegusi nepatiesu, lietas faktiskajiem apstākļiem neatbilstošu informāciju par atbildes Nr.739 nosūtīšanas apstākļiem. Nav šaubu, ka tieši Prezidenta kancelejas rīcībā bija pieejama vispilnīgākā informācija par pieteicējam adresētās korespondences nosūtīšanas apstākļiem, īpaši ņemot vērā lietā konstatēto apstākli, ka pēc lietā izvērtējamā gadījuma Prezidenta kanceleja ir mainījusi praksi korespondences nosūtīšanā ieslodzītajiem. Ņemot vērā minēto, lai Prezidenta kanceleja apzinātos šādas rīcības nepieļaujamību, turpmāk rūpīgāk ievērotu tiesību normu prasības, nepieļaujot līdzīgu prettiesisku rīcību, līdzīgu pārkāpumu izdarīšanu nākotnē (preventīvās funkcijas nodrošināšanai), atzīstams, ka izskatāmajā gadījumā pieteicējam ir nosakāms atlīdzinājums naudā, piešķirot atlīdzinājumu 50 *euro* apmērā.

[10] Par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 12.februāra spriedumu daļā, ar kuru pieteikums apmierināts, Prezidenta kanceleja iesniedza apelācijas sūdzību, norādot turpmāk minētos argumentus.

[10.1] Ar 2017.gada 30.novembra lēmumu tiesa ierosināja administratīvo lietu par Prezidenta kancelejas rīcības, veicot pieteicēja datu apstrādi atbildē Nr.739 un nosūtot to Valmieras cietumam, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 6000 *euro* apmērā atlīdzināšanu. Jautājums par pieteicēja iespējamu korespondences neaizskaramības pārkāpumu kā atsevišķs prasījums nedz pieteikumā tiesai, nedz ierosinātajā lietā sākotnēji netika norādīts. Līdz ar to Prezidenta kanceleja savos rakstveida paskaidrojumos sniedza argumentus par pieteicēja personas koda apstrādes tiesiskumu un pamatotību konkrētajā lietā. Ņemot vērā pieteikuma priekšmeta robežas, apstākli, ka pieteicējam adresētā korespondence tika atvērta un pieteicēja personas kods kļuva zināms Valmieras cietuma administrācijai, Prezidenta kanceleja vērtēja nevis no no tiesāto tiesību uz korespondences neaizskaramību aspekta, bet no sekām, kas pieteicējam iestājušās. Proti, vai šīs rīcības rezultātā notikusi prettiesiska personas datu apstrāde.

Vēlāk tiesa pieteikuma priekšmetu grozīja un papildināja ar jaunu prasījumu, proti, par Prezidenta kancelejas rīcības, veicot pieteicēja datu apstrādi atbildē Nr.739 un nosūtot to tiesību normām neatbilstoši noformētā pasta aploksnē Valmieras cietumam, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 6000 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

No pieteicēja pieteikuma nepārprotami secināms, ka iebildumi izteikti par pieteicējam adresētās korespondences saņemšanu atvērtā veidā un faktu, ka Valmieras cietuma administrācijas rīcībā nonāca pieteicēja personas kods. Prezidenta kancelejas ieskatā tiesa ir kļūdaini formulējusi pieteikuma grozījumus, kā rezultātā atbildētāja pusē nav pieaicināta vēl viena iestāde, kuras faktisko rīcību pieteicējs ir pārsūdzējis. Turklāt tiesa pieteikuma priekšmetu grozīja astoņas dienas pirms nozīmētās tiesas sēdes, nenosakot saprātīgu termiņu paskaidrojumu sniegšanai un neuzklausot abu atbildētājas pusē pieaicināto iestāžu viedokli.

[10.2] Ar tiesas 2018.gada 23.janvāra lēmumu grozītais prasījuma priekšmets „vēstules nosūtīšana tiesību normām neatbilstošā pasta aploksnē" saturiski atšķiras no tā mērķa un rezultāta, pie kāda nonāca tiesa, izskatot lietu pēc būtības. Proti, lietā tika skatīts cits patstāvīgs prasījums, kas izpaudās kā notiesātās personas sarakstes ar Prezidenta kanceleju prettiesiska pakļaušana Valmieras cietuma administrācijas amatpersonu pārbaudei.

2018.gada 23.janvāra lēmumā ietvertais pieteikuma priekšmeta formulējums definē Prezidenta kancelejas faktisko rīcību, kas pati par sevi nerada nelabvēlīgas tiesiskās sekas, jo pieteicējam adresētā vēstule tika noformēta atbilstoši Noteikumos Nr.392 noteiktajām prasībām un ar brīvības atņemšanas iestādes starpniecību piegādāta notiesātajai personai – pieteicējam.

[10.3] Iestādes faktisko rīcību, kuru nereglamentē konkrētas tiesību normas, nevarētu atzīt par prettiesisku, jo nav konstatējams pasta sūtījumu regulējošo normatīvo aktu pārkāpums. Turklāt spriedumā nav uzskaitītas konkrētas tiesību normas, kuras Prezidenta kancelejai bija jāievēro, lai pasta sūtījumu noformētu atbilstošā veidā vai vismaz tādā veidā, lai tas netiktu pakļauts ieslodzījuma vietas pārbaudei. Apstāklis, ka uz aploksnes kā adresāts tika norādīts Valmieras cietums, nav

uzskatāms par pasta sūtījumu reglamentējošo tiesību normu pārkāpumu.

Saskaņā ar Pasta likuma 51.panta pirmo daļu, noformējot pasta sūtījumu, sūtītājam ir pienākums ievērot adreses norādīšanas prasības. Notiesātā persona, kura izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādē, nebūtu uzskatāma par adresātu Noteikumu Nr.392 izpratnē, un tiesas secinājums, ka uz aploksnes bija jānorāda pieteicējs, nav pamatots ar tiesību normām. Minēto apliecina arī administratīvo tiesu prakse sarakstē ar notiesātajām personām, kurā kā adresāts uz aploksnes tiek norādīta brīvības atņemšanas iestāde, savukārt iekšā tiek ievietota slēgta aploksne notiesātajam.

Līdz ar to par nepamatotu atzīstams tiesas secinājums, ka Prezidenta kancelejas rīcības prettiesiskums izpaudies tiesību normām neatbilstoši noformētas aploksnes nosūtīšanā Valmieras cietumam.

[10.4] Papildinot pieteikumu ar jaunu priekšmetu, kura pamatā ir faktiskie apstākļi par pieteicējam adresētas korespondences atvēršanu, tiesa nav vērtējusi nepieciešamību atbildētāja pusē pieaicināt arī brīvības atņemšanas iestādi, jo nepareizi interpretējusi Prezidenta kancelejas atbildības apjomu Sodu kodeksa ievērošanā. Sodu kodeksa 41.panta septītās daļas noteikumu ievērošana primāri ir Valmieras cietuma kā atbildīgās iestādes par soda izpildi kompetencē.

Prezidenta kanceleja nebija informēta par apstākli, ka, atverot Valmieras cietumam adresētu sūtījumu un konstatējot, ka tajā ievietotās vēstules adresāts ir notiesātais, Valmieras cietuma atbildīgās personas to nenodod adresātam, bet atbilstoši iekšējās kārtības noteikumiem reģistrē un nodod cietuma priekšniekam. Līdz ar to lietā būtu vērtējams tas, ka Valmieras cietumā ilgstoši netiek ievēroti Sodu kodeksa 41.panta septītās daļas nosacījumi, notiesātajam adresēto korespondenci nododot cietuma priekšniekam, nevis notiesātajam.

[10.5] Attiecībā uz spriedumā konstatēto, ka Prezidenta kanceleja savos paskaidrojumos ir sniegusi nepatiesu un lietas faktiskajiem apstākļiem neatbilstošu informāciju par atbildes Nr.739 nosūtīšanas apstākļiem, norādāms, ka informācijas sniegšanas apstākļi un saturs tiešā veidā saistīts ar tiesas sniegto informāciju lietas izskatīšanas gaitā.

Rakstveida paskaidrojumu sagatavošanas laikā Prezidenta kancelejas rīcībā bija pretrunīga informācija par lietā esošajiem pierādījumiem. Kancelejas rīcībā nav un nevar būt pieteicējam nosūtītās korespondences aploksnes. Ņemot vērā, ka atbildes Nr.739 aploksnes kopija otrai atbildētājas pusē pieaicinātajai iestādei Inspekcijai pēc tās pieprasījuma tika izsniegta ievērojami vēlāk nekā pieteicēja lietā pievienotais apliecinājums, ka aploksne ir iznīcināta, Prezidenta kanceleja paļāvās uz Inspekcijai izsniegto lietas materiālu atbilstību faktiskajai situācijai un atbilstoši tam sniedza savus paskaidrojumus par pasta sūtījuma noformējumu. Prezidenta kancelejas rīcībā nebija citas informācijas par konkrētās vēstules noformējumu. To, ka vērtēta cita aploksne, Prezidenta kanceleja uzzināja tikai tiesas sēdes laikā un to atzina. Tādējādi nav saskatāma tīša ļaunprātīga rīcība.

Konkrētajos apstākļos Prezidenta kanceleja nevar piekrist, ka tai bija jāveic objektīva lietas apstākļu noskaidrošana, jo nebija pamata apšaubīt tiesas sniegto informāciju. Turklāt, saņemot rakstveida paskaidrojumus, tiesai bija iespēja konstatēt, ka abas atbildētājas pusē pieaicinātās iestādes ir vērtējušas pašas tiesas kļūdaini izsniegtu pierādījumu lietā.

Tiesas nolemtais atlīdzināt pieteicējam morālo kaitējumu 50 *euro* apmērā nav balstīts ne uz vienu no Atlīdzinājuma likumā paredzētajiem morālā kaitējuma atlīdzināšanas pamatiem. Tiesa pati spriedumā ir atzinusi, ka pieteicējam nav radīts tāds smags kaitējums, kas būtu atlīdzināms naudā. Tātad tiesa morālā kaitējuma atlīdzināšanas pamatu nav konstatējusi.

[11] Inspekcija paskaidrojumā lūdz ņemt vērā iepriekš sniegtos paskaidrojumus un norāda, ka pirmās instances tiesas spriedumā nav veikta kādas Inspekcijas rīcības izvērtēšana, par kuru Inspekcija varētu sniegt juridiski argumentētu viedokli. Tāpat Inspekcija norāda, ka konkrētajā administratīvajā lietā nav kompetentā iestāde, no kuras pieteicējs prasa attiecīgu rīcību. Proti, Inspekcija nevar atbildēt par Prezidenta kancelejas (vai arī kādas citas iestādes) veikto pieteicēja personas datu apstrādi. Inspekcijas funkcijas personas datu apstrādes jomā konkrētajā gadījumā aprobežojas tikai ar uzraudzības funkciju veikšanu, ko Inspekcija arī ir veikusi. Ievērojot minēto, Inspekcija uzskata, ka atbildētāja statuss tai lietā noteikts nepamatoti.

[12] Pieteicējs paskaidrojumā norāda, ka Prezidenta kancelejas apelācijas sūdzība ir nepamatota, pieteicējs pilnībā piekrīt pirmās instances spriedumam un pieturas pie iepriekš sniegtajiem paskaidrojumiem.

Papildus pieteicējs norāda, ka apelācijas sūdzībā norādītais par to, ka tiesai, grozot pieteikuma priekšmetu, būtu bijis jānosaka termiņš paskaidrojumu sniegšanai, ir nepamatots. No tiesas sēdes protokola redzams, ka Prezidenta kancelejas pārstāve tiesas sēdē nelūdza tiesai dot laiku rakstveida paskaidrojumu sniegšanai par pieteikuma priekšmetu, pārstāvei nebija lūgumu. Pieteicējs tomēr uzskata, ka pirmās instances tiesas noteiktais morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmērs ir pazemojošs un nesniedz gandarījumu.

[13] Apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmajai daļai administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[14] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2017.gada 30.novembra lēmumu nolemts pieņemt pieteicēja pieteikumu un ierosināt administratīvo lietu, savukārt ar 2018.gada 23.janvāra lēmumu pieteikuma priekšmets precizēts, nosakot, ka tas ir par Prezidenta kancelejas rīcības, veicot pieteicēja datu apstrādi atbildē Nr.739 un nosūtot to tiesību normām neatbilstoši

noformētā pasta aploksnē Valmieras cietumam, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 6000 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 12.februāra spriedumu pieteikums apmierināts daļā par Prezidenta kancelejas faktiskās rīcības, nosūtot 2017.gada 27.aprīļa atbildi Nr.739 tiesību normām neatbilstoši noformētā pasta aploksnē, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 50 *euro* apmērā atlīdzināšanu. Pārējā daļā pieteikums noraidīts.

Prezidenta kanceleja ir iesniegusi apelācijas sūdzību, norādot, ka pārsūdz Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 12.februāra spriedumu daļā, ar kuru pieteikums apmierināts.

Ņemot vērā iepriekš konstatēto un to, ka pieteicējs nav pārsūdzējis pirmās instances tiesas spriedumu, apgabaltiesa secina, ka Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 12.februāra spriedums daļā, ar kuru noraidīts pieteikums daļā par Prezidenta kancelejas rīcības, veicot pieteicēja datu apstrādi atbildē Nr.739, atzīšanu par prettiesisku, ir stājies spēkā.

Tādējādi apgabaltiesai ir jāskata pieteikums daļā par Prezidenta kancelejas faktiskās rīcības, nosūtot 2017.gada 27.aprīļa atbildi neatbilstoši noformētā pasta aploksnē, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

[15] Saskaņā ar Pasta likuma 1.pantā ietvertajiem terminu skaidrojumiem adresāts ir pasta sūtījuma adresē norādītā privātpersona vai publiskas personas institūcija, kurai jāpiegādā pasta sūtījums (1.punkts); savukārt sūtītājs ir privātpersona vai publiskas personas institūcija, kura uz pasta sūtījuma norādījusi sevi par pasta sūtījuma nosūtītāju (34.punkts).

Atbilstoši Pasta likuma 51.panta pirmajā daļā noteiktajam, noformējot pasta sūtījumu, sūtītājam ir pienākums ievērot adreses norādīšanas prasības. Saskaņā ar minētā panta otro daļu kārtību, kādā adresāta un sūtītāja adreses norādāmas uz pasta sūtījuma, nosaka Ministru kabinets.

Kārtība, kādā adresāta un sūtītāja adrese norādāma uz pasta sūtījuma, ir paredzēta Noteikumos Nr.392. Minēto noteikumu 2.punkts paredz, ka adresāta un sūtītāja adrese šo noteikumu izpratnē ir pasta sūtījuma adrese (turpmāk – adrese), kas ietver šādus elementus: 2.1. adresāta un sūtītāja vārdu un uzvārdu vai nosaukumu; 2.2. adresāta un sūtītāja adresi, kas saskaņā ar adresācijas sistēmas noteikumiem identificē adresāta un sūtītāja atrašanās vietu; 2.3. pasta indeksu, kas ir piegādes zonas burtu, ciparu un zīmju apzīmējums saskaņā ar Latvijas Republikai saistošu starptautisko līgumu prasībām pasta jomā.

[16] Konkrētajā gadījumā pieteicējs sarakstē ar Prezidenta kanceleju ir uzskatāms par privātpersonu, līdz ar to atbilstoši iepriekš norādītajām tiesību normām Prezidenta kancelejas atbildes vēstule bija noformējama, uz vēstules aploksnes norādot pieteicēja vārdu un uzvārdu, kā arī adresi, kas ļauj identificēt adresāta atrašanās vietu (ietverot arī pasta indeksu).

Taču, kā tas ir ticis konstatēts lietas izskatīšanas gaitā, atbildētāja ir nosūtījusi pieteicējam vēstuli, uz aploksnes kā adresātu norādot Valmieras cietumu. Līdz ar to konstatējams, ka atbildētāja ir nepareizi norādījusi adresātu uz pasta sūtījuma aploksnes. Ņemot vērā to, ka šāda Prezidenta kancelejas rīcība neatbilst tiesību normām, tā ir atzīstama par prettiesisku.

[17] Ievērojot minēto, lietā noskaidrojams, vai Prezidenta kancelejas kļūdainā rīcība ir radījusi pieteicēja tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu.

No pieteicēja lietā izteiktajiem viedokļiem secināms, ka pieteicēja ieskatā Prezidenta kancelejas rīcības rezultātā pieteicējam adresētais sūtījums ir ticis atvērts un ar tā saturu iepazinusies Valmieras cietuma administrācija, kaut gan Sodu kodeksa 41.panta septītā daļa attiecīgajā laika periodā aizliedza pārbaudīt šāda rakstura saraksti. Līdz ar to ir aizskartas pieteicēja tiesības uz korespondences brīvību.

Apgabaltiesas ieskatā konkrētajā gadījumā ir svarīgi, ka ieslodzīto korespondences kontroles aizlieguma princips nav pašmērķīgs. Tā mērķis ir galvenokārt nodrošināt ieslodzītajiem tiesības brīvi sūdzēties par valsts un pašvaldību institūciju lēmumiem un rīcību, tostarp pašas ieslodzījuma vietas, nepakļaujot ieslodzītos riskam, ka pret viņiem sūdzību satura dēļ varētu tikt vērstas kādas sankcijas.

Apgabaltiesa var piekrist pieteicējam tiktāl, ka Prezidenta kancelejas rīcība, nepareizi norādot pasta sūtījuma adresātu, cēloņsakarīgi ir novedusi pie tā, ka Valmieras cietums, saņemot tam adresēto sūtījumu, ir to atvēris, reģistrējis un nodevis attiecīgai amatpersonai nodošanai pieteicējam. Taču, pārbaudot Prezidenta kancelejas atbildes vēstules saturu, konstatējams, ka tajā norādīts vien tas, ka pieteicēja vēstulē norādīto jautājumu izskatīšana neietilpst Valsts prezidenta kompetencē. Apgabaltiesas ieskatā Prezidenta kancelejas atbildes vēstules atvēršana konkrētajā gadījumā nevarēja radīt un neradīja kādu pieteicēja būtisku tiesību aizskārumu.

[18] Pieteicējs lietā ir prasījis morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 9.pantu *(redakcijā, kas bija spēkā līdz 2018.gada 1.martam)* morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir personiskais kaitējums, kas izpaužas kā fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Ņemot vērā, ka konkrētajā gadījumā nav konstatējams būtisks pieteicēja tiesību vai tiesisko interešu aizskārums, ir noraidāms pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Apgabaltiesas ieskatā pieteicējam atbilstošu apmierinājumu sniegs tiesas spriedumā ietvertais konstatējums par Prezidenta kancelejas rīcības nepareizību.

[19] Izvērtējot pirmās instances tiesas spriedumu, apgabaltiesa atzīst, ka nevar piekrist tajā izdarītajam secinājumam, ka

Prezidenta kanceleja nav ievērojusi Sodu kodeksa 41.panta septītās daļas normas.

Sodu kodeksa 41.pants vispārīgi nosaka režīma pamatnoteikumus brīvības atņemšanas iestādēs. Proti, tas vairāk ir attiecināms uz brīvības atņemšanas iestādes un ieslodzīto personu tiesību un pienākumu apjomu. Tostarp arī šī panta septītā daļa, kas noteica, ka notiesātajiem adresēto pasta sūtījumu un pienesumu saturs tiek pārbaudīts. Notiesāto sarakste tiek pārbaudīta, to izlasot, izņemot saraksti ar valsts un pašvaldību institūcijām.

Kā jau konstatēts iepriekš, Prezidenta kanceleja ir nepareizi noformējusi vēstules aploksni, kas cēloņsakarīgi ir radījis nepieciešamību Valmieras cietumam atvērt šo sūtījumu, lai noskaidrotu adresātu un nodotu tam vēstuli. Līdz ar to Prezidenta kanceleja nav ievērojusi iepriekš norādītās Pasta likuma un Noteikumu Nr.392 normas par adresāta norādīšanu uz vēstules aploksnes, kas ir radījis konkrētās faktiskās sekas, ka vēstule formāli tiek pakļauta kontrolei.

[20] Apgabaltiesa piekrīt pirmās instances tiesas secinājumam, ka Prezidenta kancelejas rīcība un attieksme pēc lietas ierosināšanas tiesā, sniedzot maldinošu informāciju par strīdus vēstules noformēšanas un nosūtīšanas apstākļiem, ir būtiski kavējusi tiesu objektīvi noskaidrot lietas faktiskos apstākļus. Šāda Prezidenta kancelejas rīcība demokrātiskā valstī ir nepieņemama.

Tomēr šis apstāklis pats par sevi nevar kalpot par pamatu atlīdzinājuma noteikšanai pieteicējam naudas izteiksmē. Morālā kaitējuma atlīdzināšanas tiesiskais pamats ir būtisks tiesību aizskārums, taču apgabaltiesa lietā nekonstatēja šādu pieteicēja tiesību aizskārumu.

[21] Nav pamatots atbildētājas viedoklis, ka pirmās instances tiesa ir kļūdaini lietā noteikusi atbildētāju. Pieteicējs pieteikumā ir iebildis pret Prezidenta kancelejas rīcību, veicot viņa datu apstrādi atbildē un nosūtot to tiesību normām neatbilstoši noformētā pasta aploksnē Valmieras cietumam, kā arī saistībā ar to ir lūdzis morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Par šādu pieteikuma priekšmetu arī ierosināta un izskatīta administratīvā lieta.

Vienlaikus apgabaltiesa konstatē, ka lietā nepamatoti atbildētāja pusē pieaicināta Inspekcija. Administratīvā procesa likuma 34.panta otrā daļa noteic, ka atbildētāja pusē pieaicina iestādi, no kuras pieteicējs prasa attiecīgu rīcību, vai citu institūciju, ja tas noteikts normatīvajā aktā. Ņemot vērā lietā izteiktos prasījumus, Inspekcija lietā nav iestāde, no kuras tiek prasīta kāda rīcība.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt /pers. A/ pieteikumu daļā.

Atzīt par prettiesisku Latvijas Valsts prezidenta kancelejas faktisko rīcību, nosūtot 2017.gada 27.aprīļa atbildi Nr.739 tiesību normām neatbilstoši noformētā pasta aploksnē.

Noraidīt pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Atņemt Datu valsts inspekcijai atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes statusu.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ viņa samaksāto valsts nodevu 30 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis referents *(personiskais paraksts)* K.Berķis

Tiesneši *(personiskais paraksts)* M.Birzgalis

(personiskais paraksts) L.Paegļkalna

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis K.Berķis
Rīgā 2018.gada 19.jūnijā